

Høringsnotat – forslag til endringer i forskrift om utførelse av arbeid og forskrift om administrative ordninger

På vegne av Petroleurstilsynet sender Arbeidstilsynet forslag på høring om endring i forskrift 06. desember 2011 nr. 1357 om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav (forskrift om utførelse av arbeid) og forskrift 06. desember 2011 nr. 1360 om administrative ordninger på arbeidsmiljølovens område (forskrift om administrative ordninger).

Kort fortalt innebærer forskriftsendringene at virkeområdet for nevnte forskrifter utvides slik at petroleumsvirksomheten til havs og på landanlegg (jf. rammeforskriften § 6) blir omfattet av flere opplærings- og kompetansebestemmelser i de nevnte forskriftene.

Endringene antas ikke å føre til vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

Innhold i høringsnotatet

1. [Bakgrunn](#)
2. [Oppsummering](#)
3. [Gjeldende rett og reguleringer](#)
4. [Behovet for endringer](#)
5. [Relevante tiltak](#)
6. [Virkningene av forslaget](#)
7. [Anbefalte tiltak](#)
8. [Forutsetninger for en vellykket gjennomføring](#)
9. [Evaluerings](#)

1. Bakgrunn

Frem til nå har sertifisering av opplæringsvirksomheter for sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran, og arbeidsutstyr som er nevnt i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3, vært en frivillig ordning under bransjestandardene NORSOK R-003 (Sikker bruk av løfteutstyr) og R-005 (Sikker bruk av løfte- og transportutstyr på petroleumsutstyr på land), for petroleumsvirksomhet til havs og for virksomhet på landanlegg.

I 2016 foretok NORSOK (Norsk sokkels konkurranseposisjon (NORSOK) har til hensikt å redusere gjennomføringstiden av prosjekter og utviklings- og driftskostnader for petroleumsinstallasjoner på norsk sokkel. NORSOK-standarder utvikles av den norske petroleumsindustrien. Standardene eies av Norsk olje og gass, Norsk Industri og Norges Rederiforbund. Forvaltningen av NORSOK-standardene utøves av Standard Norge) en revisjon av sine bransjestandarder. I den forbindelse ble det besluttet at normene for sikre løfteoperasjoner i petroleumsindustrien ikke skulle inneholde detaljerte krav til opplæring. Komiteene for NORSOK R-003 og R-005 vil fjerne opplæringskravene, som i dag dekker alle typer maskiner listet opp i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3, etter påtrykk fra eierne av standardene. Bakgrunnen for endringene er nærmere beskrevet i [Prosjekt NORSOK-analyse 20. desember 2016](#). Oppdateringen av NORSOK R-003 og R-005 pågår nå, og planlegges publisert våren 2022.

I tillegg har Samarbeidsrådet for sikkerhetsopplæring og opplæring for sakkyndig kontrollører innen kran- og løfteoperasjoner i petroleumsindustrien (Samarbeidsrådet petroleum) identifisert et behov for endring. Endringen knytter seg til organiseringen av sikkerhetsopplæring for bruk av arbeidsutstyr til løft. Dette er identifisert som en del av oppfølgingsarbeidet etter melding til Stortinget nr. 12 (2017-2018) om helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten.

Endringene i denne høringen skal bl.a. bidra til en forenkling av rettstilstanden nasjonalt for krav til sikkerhetsopplæring og opplæring for sakkyndig kontrollører innen kran- og løfteoperasjoner, gjennom en harmonisering av regelverket. Ifølge Petroleumstilsynet er endringene ønsket av, og foreslås på bakgrunn av et omforent, partssammensatt samarbeidsforum.

2. Oppsummering

2.1. Utvidelse av krav om dokumentert sikkerhetsopplæring og dokumentert sikkerhetsopplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet

Forslaget innebærer en utvidelse av virkeområdet for forskrift om utførelse av arbeid. Det medfører endring i forskriftens § 1-2, femte ledd slik at § 10-3 Arbeidsutstyr underlagt krav om dokumentert sikkerhetsopplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet også skal gjelde for petroleumsvirksomhet til havs og for virksomhet på landanlegg (som nevnt i rammeforskriften § 6 bokstav e). Dette betyr at for bruk av arbeidsutstyr som nevnt i § 10-3, skal det gis sikkerhetsopplæring av sertifisert opplæringsvirksomhet - også i petroleumsvirksomheter.

Forslaget innebærer også at § 10-1, som gjelder krav om dokumentert sikkerhetsopplæring for arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk, blir gjort gjeldende for petroleumsvirksomhet.

Det samme gjelder for § 10-2 som gjelder krav til blant annet innholdet i dokumentert sikkerhetsopplæring ved bruk av arbeidsutstyr.

Krav om dokumentert sikkerhetsopplæring etter § 10-1 er ikke begrenset til arbeidsutstyr som er nevnt i § 10-3, men gjelder alt arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk.

Endringsforslaget lyder:

I forskrift om utførelse av arbeid § 1-2 Virkeområde (femte ledd, første punktum) strykes unntak for §§ 10-1, 10-2 og 10-3.

Endret § 1-2, femte ledd, første punktum:

Forskriftens § 4-4, § 13-1, § 13-2, § 13-3, § 13-4, § 25-1 og § 27-4 samt kapitlene 5, 17, 20, 24, 26, 28 og 29 gjelder ikke for petroleumsvirksomhet til havs og for virksomhet på landanlegg som nevnt i rammeforskriften § 6 bokstav e. Forskriftens § 3-23, § 3-24, § 3-27, § 14-1, § 14-2, § 14-3, § 14-4, § 14-5, § 14-6, § 14-7, og § 14-10, gjelder ikke for petroleumsvirksomhet til havs.

2.2. Sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran og sertifisering av opplæringsvirksomhet for offshorekran

Forslaget innebærer at det innføres forskriftskrav om at virksomheter som tilbyr sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5), skal være sertifiserte til å gi slik opplæring i henhold til forskrift om administrative ordninger § 8-1.

Offshorekran inkluderes i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3 slik at forskriften krever at sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran skal utføres av sertifisert opplæringsvirksomhet. Sertifisering av opplæringsvirksomhet skal skje etter forskrift om administrative ordninger § 8-1.

I henhold til forslaget vil Arbeidstilsynet utpeke sertifiseringsorgan som skal sertifisere opplæringsvirksomhetene for offshorekran, jf. forskrift om administrative ordninger § 7-1.

Endringsforslaget lyder:

I forskrift om utførelse av arbeid § 10-3 tilføyes «offshorekran» i opplistingen.

Endret § 10-3:

Dokumentert sikkerhetsopplæring i henhold til § 10-2 skal gis som sertifisert sikkerhetsopplæring for følgende arbeidsutstyr:

- bro- og traverskraner, dersom bruken medfører fare for skade på liv eller helse
- tårnkraner
- mobilkraner med større kapasitet enn 2 tm
- portalkraner
- kraner med større kapasitet enn 2 tm montert på lastebil eller
- lastebilhenger
- løfte- og stablevogn for gods med permanent førerplass på vognen
- masseforflyttingsmaskiner med større effekt enn 15 kW (20,4 hk)
- offshorekran

I forskrift om administrative ordninger § 1-1 andre ledd, blir §§ 8-1, 8-2, 9-1 og 9-2 gjort gjeldende for petroleumsvirksomheten og for landanlegg som omtalt i rammeforskriften § 6, bokstav e.

I Arbeidstilsynets kommentarer til bestemmelsen på Arbeidstilsynet.no vil det inkluderes en definisjon som viser til at det med offshorekran menes kran som er produsert etter EN-13852.

Endret § 1-1, andre ledd:

Forskriftens § 8-3, § 8-4, § 8-5, § 8-6, § 8-7, § 9-3, § 9-4, § 9-5, § 14-1 og kapitlene 11 og 12 gjelder ikke for petroleumsvirksomhet til havs og for virksomheter på landanlegg etter rammeforskriften § 6 bokstav e.

3. Gjeldende rett og reguleringer

Petroleumsvirksomhet til havs og på landanlegg er etter gjeldende rett unntatt fra krav om sikkerhetsopplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3. Dette fremgår uttrykkelig i nevnte forskrift § 1-2, femte ledd som lyder: «Forskriftens § 4-4, § 10-1, § 10-2, § 10-3, § 13-1, § 13-2, § 13-3, § 13-4, § 25-1 og § 27-4 samt kapitlene 5, 17, 20, 24, 26, 28 og 29 gjelder ikke for petroleumsvirksomhet til havs og for virksomhet på landanlegg som nevnt i rammeforskriften § 6 bokstav e. Forskriftens § 3-23, § 3-24, § 3-27, § 14-1, § 14-2, § 14-3, § 14-4, § 14-5, § 14-6, § 14-7, og § 14-10, gjelder ikke for petroleumsvirksomhet til havs.».

De overordnede kravene til opplæring og kompetanse for petroleumsvirksomhet er regulert gjennom [forskrifter som blir forvaltet av Petroleumstilsynet](#).

Det følger et generelt kompetansekrav av forskrift 29. april 2010 nr. 163 om utføring av aktiviteter i petroleumsvirksomheten (aktivitetsforskriften) § 21 første ledd. Etter bestemmelsen skal den ansvarlige sikre at personell til enhver tid har den kompetansen som er nødvendig for å kunne utføre aktivitetene i henhold til helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen. I tillegg skal personellet kunne håndtere fare- og ulykkessituasjoner, jf. styringsforskriften § 14, og aktivitetsforskriften § 23.

Veiledningen til bestemmelsen viser til kvalifikasjoner og opplæring etter forskrift om utførelse av arbeid og til NORSOK R-003 vedlegg B. NORSOK R-003 er en anerkjent norm for å oppfylle kompetansekravet ved løfteoperasjoner i petroleumsvirksomhet.

Forskrift 29. april 2010 nr. 162 om tekniske og operasjonelle forhold på landanlegg i petroleumsvirksomheten med mer (teknisk og operasjonell forskrift) § 50 krever at «det skal sikres at personellet til enhver tid har den kompetansen som er nødvendig for å kunne utføre aktivitetene og i henhold til helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen». Personellet skal etter bestemmelsen i tillegg kunne håndtere fare- og ulykkessituasjoner, jf. styringsforskriften § 14 og teknisk og operasjonell forskrift § 52.

På samme måte som for aktivitetsforskriften § 21, viser veiledningen til NORSOK R-005 vedlegg B for arbeid på landanleggene. NORSOK R-005 gjelder sikker bruk av løfte- og transportutstyr på petroleumsanlegg på land.

Gjennom nevnte vedlegg B i de aktuelle standarder har petroleumsvirksomhet til havs og på land fulgt samme krav som stilles til opplæring og faglig innhold som følger av forskrift om utførelse av arbeid § 10-3. De har også fulgt samme opplæringskrav, jf. §§ 10-1 og 10-2, som gjelder for arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet.

Etter gjeldende NORSOK R-003 og R-005 skal sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5), gis av opplæringsvirksomhet som er sertifisert for å gi slik opplæring. Offshorekran er ikke omfattet av dagens § 10-3. Etter NORSOK sine standarder gjennomføres sertifisering av opplæringsvirksomheter for offshorekran av sertifiseringsorganer som er utpekt av Arbeidstilsynet i henhold til forskrift om administrative ordninger § 8-1.

Opplæringsvirksomhetene blir sertifisert av sertifiseringsorganene på bakgrunn av de opplæringskravene som følger av nevnte vedlegg B «Krav til opplæring» i R-003 og R-005. Vedleggene inneholder både kompetansekrav og opplæringsplaner.

4. Behovet for endringer

Arbeid som innebærer bruk av kran- og løfteutstyr, representerer en særlig personellrisiko i petroleumsvirksomheten. Så lenge bransjen ikke lenger har detaljerte krav til sikkerhetsopplæringen for bruk av offshorekran gjennom egne bransjestandarder, vil dette kunne medføre en forringelse av kompetansen til arbeidstakere som skal operere denne type utstyr. Manglende kompetanse vil medføre større risiko for personskader og alvorlige ulykker.

Tall fra rapporten Risikonivå i norsk petroleumsvirksomhet (RNNP), som beskriver utvikling i risikonivået i petroleumsvirksomheten, viser at antallet innrapporterte hendelser som er direkte relatert til kran og løft har økt fra 72 i 2016 til 163 i 2020. I tillegg kommer økningen i innrapporterte fallende gjenstander, som i flere tilfeller er relatert til kran- og løfteoperasjoner. Hendelsene er i 78 % av tilfellene relatert til operasjonelle forhold.

Det er derfor viktig for alle involverte parter at deltakerne har fått nødvendig opplæring før de involveres i denne type arbeidsoppgaver, og at myndighetene bidrar med å sette tydelige rammer for innholdet i denne opplæringen.

For å sikre videreføring av nevnte sikkerhetsopplæring, opplæringsplanene for utføring av løfteoperasjoner mv., foreslås kravene inkludert i henholdsvis forskrift om utførelse av arbeid og forskrift om administrative ordninger. Begge forskrifter blir administrert av Arbeidstilsynet og endringsforslagene bør følgelig, forut for de annonserte endringene av standarder, inntas i forskrift.

Ved innføring av krav til dokumentert sikkerhetsopplæring som gis av sertifisert opplæringsvirksomhet, vil arbeidsoperasjoner som utføres med offshorekran og arbeidsutstyr på landanlegg som omfattes av krav til opplæring etter forskrift om utførelse av arbeid § 10-3 kun gjennomføres av personer med riktig kompetanse. Det er grunn til å forvente at antall innrapporterte hendelser vil synke som følge av styrket opplæring.

God nok opplæring er en risikoreduserende faktor, og opplæringsvirksomheter som sertifiseres i henhold til forskrift om administrative ordninger § 8-1 har særskilt krav til opplæringsplaner og innhold i opplæringen for å sikre at risikoen ved bruk av farlig arbeidsutstyr blir minst mulig.

For å unngå at det i en periode ikke stilles krav til innholdet i sikkerhetsopplæringen, anbefaler Petroleumstilsynet at endringene fastsettes og trer i kraft fra 1.1.2022. Petroleumstilsynet har ikke identifisert behov for overgangsordninger.

5. Relevante tiltak

Som følge av de detaljerte kravene til opplæring tas ut av aktuelle bransjestandarder, kan krav til innholdet i opplæringen reguleres på samme måte som standardene; enten ved at kravene i arbeidsmiljøforskriftene gjøres gjeldende for petroleumsnæringen, eller ved at Petroleumstilsynet dupliserer kravene i sitt eget regelverk som særregulering for petroleumssektoren.

5.1. Fjerne unntaket for petroleumsnæringen i arbeidsmiljøforskriftene

Tiltaket vil innebære at virkeområdet i § 1-2 etter forskrift om utførelse av arbeid utvides ved at §§ 10-1 og 10-2, samt 10-3 vil gjelde for petroleumsvirksomheten. I tillegg vil offshorekran (G5) inkluderes i § 10-3.

§ 10-1 stiller krav til dokumentert sikkerhetsopplæring der arbeidsgiver etter en risikovurdering finner at arbeidsutstyret krever særlig forsiktighet ved bruk. For arbeidsutstyr som ikke er omfattet av § 10-3, kan opplæringen gis av arbeidsgiver (bedriftsintern opplæring), eller av andre som er kompetent til å gi slik opplæring.

Bestemmelsen må ses i sammenheng med § 10-4 om krav til utstyrsspesifikk opplæring og forskrift 6. desember 2011 nr. 1355 om organisering, ledelse og medvirkning §§ 10-1 og 10-3 som regulerer arbeidsgivers plikt til å planlegge og tilrettelegge arbeidet. Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning §§ 10-1 og 10-3 og forskrift av utførelse av arbeid § 10-4 gjelder etter dagens regelverk for petroleumsvirksomheten, og forslaget vil ikke medføre noen endringer for disse bestemmelsene.

Forskrift om utførelse av arbeid § 10-2 stiller krav til innholdet i dokumentert sikkerhetsopplæring etter § 10-1. Bestemmelsen stiller også krav til dokumentasjon for opplæringen. Siste ledd krever at borger fra EØS-land eller Sveits skal søke Arbeidstilsynet om tillatelse til å bruke arbeidsutstyr som nevnt i § 10-3. Krav om tillatelse fra Arbeidstilsynet, vil etter forslaget gjelde også for arbeidstakere og andre i petroleumsvirksomhet ved bruk av arbeidsutstyr som følger av § 10-3, samt for offshorekran.

Sertifiseringsordningen

Arbeidstilsynet administrerer og forvalter sertifiseringsordningen.

Sertifiseringsordningen ble opprettet i 1998 og som omfatter spesielle krav til kontroll av spesielle typer arbeidsutstyr og krav til dokumentert sikkerhetsopplæring for bruk av enkelte typer arbeidsutstyr og maskiner. Ordningen omfatter arbeidsutstyr som kraner, trucker og masseforflyttingsmaskiner, men også annet utstyr er underlagt kravet til sakkyndig kontroll.

Ordningen fungerer slik at Arbeidstilsynet peker ut, og løpende følger opp, private aktører som blir utpekt som sertifiseringsorgan etter søknad. Disse sertifiseringsorganene får i oppgave å sertifisere de virksomheter som gjennomfører sakkyndig kontroll av arbeidsutstyret, eller som gir arbeidstakere dokumentert sikkerhetsopplæring for bruk av arbeidsutstyr.

Gjennom kravene til dokumentert sikkerhetsopplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet, sikres det et tilfredsstillende nivå på opplæring i bruk av arbeidsutstyr som representerer en særlig risiko.

Opplæringen omfatter både teoretisk og praktisk opplæring. De sertifiserte opplæringsvirksomhetene må følge felles opplæringsplaner for det aktuelle arbeidsutstyret. Opplæringsplanene er delt inn i ulike moduler. En modul er felles for alt arbeidsutstyr, mens de andre modulene er spesialtilpasset de ulike typer utstyr som er omfattet av ordningen. Opplæringsplanene eies og administreres av Arbeidstilsynet.

Sertifiseringsorganene må kunne vise at de sertifiserte virksomhetene følger «Samordningsrådets normative dokumenter med justeringer og tillegg» og oppfyller hensikten med ordningen. Sertifiseringsorganene skal slik også sikre like konkurransevilkår for de sertifiserte virksomhetene.

Hvilket utstyr som omfattes av denne spesielle opplæringen er uttømmende regulert i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3. Det betyr at det kun er utstyr som positivt er nevnt i bestemmelsen som omfattes.

I dag omfattes følgende arbeidsutstyr av kravet til dokumentert opplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet:

- bro- og traverskraner, dersom bruken medfører fare for skade på liv eller helse
- tårnkraner
- mobilkraner med større kapasitet enn 2 tm (tonnmeter)
- portalkraner
- kraner med større kapasitet enn 2 tm montert på lastebil eller lastebilhenger
- løfte- og stablevogn for gods med permanent førerplass på vognenmasseforflyttingsmaskiner med større effekt enn 15 kW (20,4 hk)

NORSOK R-005 dekker det samme arbeidsutstyret som følger av gjeldende § 10-3. Det er i tillegg de samme opplæringsplanene som legges til grunn i NORSOK R-005 og § 10-3 for å kunne sertifisere opplæringsvirksomheter.

For sertifisering av opplæringsvirksomhet for sikkerhetsopplæring innen offshorekran (G5), som etter forslaget vil tilføyes i § 10-3, vil Petroleumstilsynet forvalte opplæringsplanen og kravene til sertifiserte virksomheter. Opplæringsplanen for offshorekran vil ta utgangspunkt i dagens opplæringsplan etter NORSOK R-003.

5.2. Duplisering av krav i Petroleumstilsynets HMS-forskrifter

Alternativet til å innta opplærings- og kompetansekravene i forskrift om utførelse av arbeid og forskrift om administrative ordninger, er særregulering gjennom HMS-forskriftene for petroleumsvirksomhet.

Det vil innebære at Justisdepartementets uttalte prinsipp om at det som kan reguleres samlet/felles, ikke skal særreguleres, ikke blir fulgt. Det vil også innebære merkostnad for virksomheter som driver både innenfor og utenfor petroleumssystemet, og som da må forholde seg til to opplæringsregimer.

6. Virkningene av forslaget

6.1. Faktiske virkninger - Endringer i forskrift om utførelse av arbeid § 1-2 femte ledd, jf. §§ 10-1 og 10-2 (dokumentert sikkerhetsopplæring)

Ved at §§ 10-1 og 10-2 blir gjort gjeldende for petroleumsvirksomheten til havs og for virksomhet på landanlegg som nevnt i rammeforskriften § 6 bokstav e, vil det etter forslaget stilles krav til at arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet ved bruk, bare kan brukes av arbeidstakere som har dokumentert sikkerhetsopplæring etter § 10-2.

Dette vil være et nytt forskriftskrav for petroleumsvirksomheter som det etter gjeldende rett er unntak for. Hvilket arbeidsutstyr vil kreve dokumentert sikkerhetsopplæring etter § 10-1, beror på arbeidsgivers risikovurdering knyttet til bruk av arbeidsutstyret.

Den generelle plikten til å utføre risikoanalyser som gir et nyansert og mest mulig helhetlig bilde av risikoen forbundet med virksomheten, følger av forskrift om styring og opplysningsplikt i petroleumsvirksomheten og på enkelte landanlegg § 17. Det følger også av forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 10-1, at arbeidsgiver skal «planlegge arbeidet og kontrollere rutineene for det systematiske arbeidsmiljøarbeidet, slik arbeidet kan utføres sikkert og helsemessig forsvarlig.» Det følger videre av bokstav a) at «[d]et skal iverksettes tiltak for å fjerne eller motvirke risikofaktorer».

Samme forskrift § 10-3 om krav til valg av arbeidsutstyr, som også gjelder for petroleumsvirksomhet, pålegger arbeidsgiver å «vurdere farene og treffe nødvendige tiltak for å sikre at arbeidsutstyr som stilles til rådighet for arbeidstakerne egner seg for formålet og er tilpasset formålet. Arbeidsutstyret skal kunne brukes og vedlikeholdes uten fare for skade på liv eller helse for den som utfører arbeidet.»

Hvis arbeidsgiver etter disse vurderingene kommer til at arbeidsutstyret krever «særlig forsiktighet ved bruk», jf. forskrift om utførelse av arbeid § 10-1, vil forslaget innebære at også petroleumsvirksomheter må gjennomføre dokumentert sikkerhetsopplæring for arbeidstaker eller andre som skal bruke arbeidsutstyret.

I Arbeidstilsynets kommentarer til forskriften § 10-1 vil blant annet følgende arbeidsutstyr bli ansett for å kreve særlig forsiktighet: arbeidsutstyr for hengende last, automatiske eller halvautomatiske produksjons-, transport- eller lagringssystemer, bakløftere, bergingsvogner med utstyr, betongsager, billøftere, boltpistoler, borerigger for bygg-/anleggs- og bergverksdrift, bærbare kjedesager, båndsager, båter, dreiebenker for metall, tre, mm., fresemaskiner, hengestillas, høytrykkspyleutstyr, komprimatorer for avfall (stasjonere og på biler), krokloftere, lekter brukt i bygg- og anleggsvirksomhet, løfte- og stablevogner for gods (trucker) uten permanent førerplass, løfteredskap, mobilt betongpumpeutstyr, motordrevne høvler, pekeutstyr, presser, kantpresser og maskinsakser, ryddesager, sirkelsager, spikerpistoler, sveiseutstyr, vinsj- og vinsjutstyr, personløftere og vinkelslipere. Listen er ikke uttømmende, men er ment som eksempler på utstyr som krever dokumentert sikkerhetsopplæring.

Sikkerhetsopplæringen kan etter § 10-1 gis av arbeidsgiver eller av andre som er kompetent. Det innebærer at sikkerhetsopplæring for bruk arbeidsutstyr som krever særlig forsiktighet (og som ikke er omfattet av § 10-3) kan gis som bedriftsintern opplæring.

Arbeidsutstyr som er listet opp i § 10-3 kan ikke gis som bedriftsintern opplæring. Sikkerhetsopplæring for arbeidsutstyr som følger av § 10-3 skal gis av sertifisert opplæringsvirksomhet. Motsetningsvis kan ikke § 10-1 benyttes som hjemmel til å stille krav om sertifisering for opplæringsvirksomhet som tilbyr sikkerhetsopplæring for arbeidsutstyr som ikke er omfattet av den uttømmende listen i § 10-3.

Ved at forskrift om utførelse av arbeid § 10-2 blir gjort gjeldende for petroleumsvirksomhet, stilles det krav til innholdet i sikkerhetsopplæringen. Kravene som følger av § 10-2 gjelder både for dokumentert sikkerhetsopplæring etter § 10-1 og for dokumentert sikkerhetsopplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet § 10-3. Hovedsakelig er kravet til innholdet i sikkerhetsopplæringen at den skal bestå av både en praktisk og en teoretisk del knyttet til oppbygging, betjening, bruksegenskaper, bruksområde, vedlikehold og kontroll av det aktuelle arbeidsutstyret.

Dokumentasjonen for at opplæringen er gjennomført i henhold til § 10-2, skal være tilgjengelig for verneombud og skal kunne fremvises for myndighetene.

I henhold til § 10-2, sjette ledd må alle borgere fra annet EØS-land eller Sveits, som bruker arbeidsutstyr som nevnt i § 10-3, søke Arbeidstilsynet om tillatelse. Dette kravet blir nytt for petroleumsvirksomhetene, og følger ikke av gjeldende bransjestandarder. Teamet er nærmere omtalt i punkt 6.2.

6.2. Faktiske virkninger - Endringer i forskrift om utførelse av arbeid § 1-2 femte ledd, jf. § 10-3 (dokumentert sikkerhetsopplæring gitt av sertifisert opplæringsvirksomhet)

Forslaget vil medføre at virksomheter som i dag tilbyr sikkerhetsopplæring ved bruk av offshorekran vil etter forskrift måtte sertifiseres av et sertifiseringsorgan, jf. forskrift om administrative ordninger § 8-1, for lovlig å kunne tilby sikkerhetsopplæring i det arbeidsutstyret som i dag er listet opp i § 10-3 i tillegg til offshorekran (G5).

Hensikten med sertifisert sikkerhetsopplæring er å sikre opplæring der førerne har tilegnet seg nødvendig sikkerhetskompetanse som er synliggjort i den praktiske utøvelsen. Opplæring i kategorien offshorekran (G5) omfattes ikke i dag av forskrift om administrative ordninger § 8-1 eller forskrift om utførelse av arbeid § 10-3.

Virksomhet som skal drive sertifisert sikkerhetsopplæring i henhold til forskrift om utførelse av arbeid § 10-3 må oppfylle «Tilleggs-kriterier for opplæringsvirksomhet» og følge «Opplæringsplaner for sertifisert sikkerhetsopplæring».

For det arbeidsutstyret som dekkes av NORSOK R-005 (løfteutstyr på landsanlegg), og som etter gjeldende rett er dekket av forskrift om utførelse av arbeid § 10-3, er opplæringsplanene etter NORSOKs standard en speiling av Arbeidstilsynets krav til opplæringsvirksomheter som søker sertifisering.

Det vil etter forslaget stilles samme krav for sertifisering til opplæringsvirksomheter som tilbyr sikkerhetsopplæring for bruk av arbeidsutstyr som nevnt i § 10-3 til petroleumsvirksomhet på landanlegg (rammeforskriften § 6, bokstav e), som til virksomheter som i dag er omfattet av Arbeidstilsynets regelverk (jf. «Tilleggs-kriterier for opplæringsvirksomhet» og «Opplæringsplaner for sertifisert sikkerhetsopplæring»). De faktiske virkningene av denne delen av forslaget er av beskjedne betydning ettersom Arbeidstilsynets opplæringskrav også er inntatt i NORSOK R-005.

I forbindelse med bruk av offshorekran, vil det følge av forskrift om utførelse av arbeid at det skal gjennomføres sertifisert sikkerhetsopplæring av sertifisert opplæringsvirksomhet. Dette medfører at kranførere defineres som et lovregulert yrke i henhold til lov 16. juni 2017 nr. 69 om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner (yrkeskvalifikasjonsloven) § 3.

Dette innebærer at EU-/EØS-borgere med kompetanse eller kvalifikasjoner fra annet EØS-land eller Sveits, må søke Arbeidstilsynet om tillatelse før oppstart av arbeid i henhold til forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 og 9-2. For å oppnå slik tillatelse må søkeren fremlegge bevis for nasjonalitet og kompetanse- eller kvalifikasjonsbevis. Ettersom offshorekran (G5) ikke er omfattet av forskrift om utførelse av arbeid § 10-3 på gjeldende tidspunkt, stilles det ikke krav om tillatelse fra Arbeidstilsynet i dag.

For opplæringsplaner for bruk av offshorekran, vil Petroleumstilsynet forvalte og utvikle disse. Dette vil skje med utgangspunkt i gjeldende opplæringsplaner for offshorekran, og anses derfor å representere ubetydelige faktiske endringer for både sertifiseringsorganer og opplæringsvirksomheter.

Forholdet til bedriftsintern opplæring

Forslaget medfører at det ikke kan gis bedriftsintern sikkerhetsopplæring for offshorekran (G5) med mindre virksomheten er sertifisert for å gi slik sikkerhetsopplæring.

Forslaget medfører ingen endringer i krav for dokumentert sikkerhetsopplæring etter forskrift om utførelse av arbeid §§ 10-1 og 10-2 for bedriftsintern opplæring. For arbeidsutstyr som ikke er omfattet av forskrift om utførelse av arbeid § 10-3, men som krever særlig forsiktighet ved bruk, skal arbeidstakere ha dokumentert sikkerhetsopplæring, jf. forskrift om utførelse av arbeid § 10-2. Sikkerhetsopplæringen skal gis av arbeidsgiver eller andre som er «kompetent til det», jf. § 10-1.

For arbeidsutstyr som ikke omfattes av §§ 10-1 eller 10-3, medfører forslaget ingen endringer i regler for opplæring. Dette kan for eksempel være utstyrsspesifikk opplæring etter forskrift om utførelse av arbeid § 10-4, som pålegger arbeidsgiver å påse at arbeidstaker får «nødvendig opplæring på det spesifikke arbeidsutstyret vedkommende skal bruke». Petroleumsvirksomhet er etter gjeldende rett ikke unntatt fra § 10-4, og forslaget representerer derfor ingen faktiske endringer for opplæring relatert til slikt arbeidsutstyr. Utstyrsspesifikk opplæring kan derfor fortsatt skje bedriftsinternt der opplæringen er i tråd med de generelle og spesifikke kravene som følger av forskrift om utførelse av arbeid.

Forutsetningen er at den bedriftsinterne opplæringen ikke gjelder arbeidsutstyr som er opplistet i § 10-3. I så fall skal dokumentert sikkerhetsopplæring gis av sertifisert opplæringsvirksomhet.

6.3. Økonomiske og administrative virkninger

Nivået og systematikken som forskriftsfestes gjennom dette forslaget er allerede innarbeidet hos de aktuelle aktørene som norm.

Opplæringsvirksomheter som i dag tilbyr sikkerhetsopplæring for offshorekran (G5) oppfyller de krav som følger av NORSOK R-003 vedlegg B. Sertifisering skjer på bakgrunn av kravene i vedlegg B. Sertifiseringsorganer etter NORSOK R-003 for offshorekran er de samme sertifiseringsorganer som er utpekt av Arbeidstilsynet under forskrift om administrative ordninger § 7-1. Etter NORSOK R-003 er det et vilkår at sertifiseringsorganene er utpekt under Arbeidstilsynets regelverk for å kunne sertifisere sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran.

Opplæringsvirksomheter som tilbyr sikkerhetsopplæring for arbeidsutstyr som fremgår av forskrift om utførelse av arbeid § 10-3, på landanlegg (jf. rammeforskriften § 6, bokstav e), er sertifiserte og følger samme opplæringsregimet som opplæringsvirksomheter under Arbeidstilsynets regelverk. Dette er krav etter NORSOK R-005R.

Petroleumstilsynet er ikke kjent med at det finnes aktører som tilbyr sikkerhetsopplæring som ikke er sertifisert på bakgrunn av NORSOK R-003 eller NORSOK R-005. Det vil si at opplæringsvirksomhetene allerede oppfyller dagens krav for sertifisering.

Petroleumstilsynet har vært i kontakt med Norsk Sertifisering og ASAS sertifisering (sertifiseringsorganer), som sertifiserer opplæring i offshorekran i dag (etter avtale med opplæringsvirksomhetene). De kan ikke se at sertifiseringsorganene vil ha ekstra kostnader forbundet med at offshorekran legges inn i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3.

Enkelpersoner

Det er den enkelte arbeidstaker som vil motta sertifisert sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran etter forskrift om utførelse av arbeid § 10-3 etter forslaget. Virksomhetene som driver sertifisert sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5) skal utstede kompetansebevis til arbeidstakerne som har gjennomført sertifisert sikkerhetsopplæring, jf. forskrift om administrative ordninger § 8-2.

Arbeidstakere fra annet EØS-land eller Sveits som ønsker å benytte utenlandsk kompetansebevis i Norge, må søke Arbeidstilsynet om tillatelse til dette, jf. forskrift om administrative ordninger §§ 9-1 og 9-2. Forslaget gir dermed potensielt en administrativ virkning for enkeltpersoner ved innsending av nødvendig dokumentasjon og søknad, men det ilegges ikke gebyr for behandlingen av søknaden.

Forslaget anses derfor ikke å ha økonomiske virkninger for enkeltpersoner.

Privat og offentlig næringsvirksomhet

Forslaget vil få betydning for sertifiseringsorganene og opplæringsvirksomhetene.

Opplæringsvirksomhetene vil måtte forholde seg til et forskriftskrav om sertifisering for å kunne tilby sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5) og for arbeidsutstyr som allerede er angitt i forskrift om utførelse av arbeid § 10-3. Dette står i motsetning til gjeldende rett, der kravet om sertifisering følger av bransjestandard.

På bakgrunn av at de aktuelle opplæringsvirksomhetene allerede er frivillig sertifisert og at sertifiseringsorganene som tilbyr sertifisering allerede er utpekt under Arbeidstilsynets ordning, er det ikke grunnlag for å anslå at dette vil føre til ytterligere administrative oppgaver for disse aktørene sammenlignet med gjeldende rett.

Det vil kunne bli gjort endringer i opplæringsplaner for offshorekran (G5), som vil kunne gi administrative og økonomiske virkninger for opplæringsvirksomhetene. Opplæringsvirksomheter som har sertifisering etter NORSOK R-003 eller R-005, vil måtte søke om sertifisering på bakgrunn av nytt regelverk. Dette vil ha en kostnadsside for opplæringsvirksomhetene. Ettersom kravene i forslag til nytt regelverk følges allerede i dag, vil disse kostnadene være beskjedne.

Forslaget vil gi administrative virkninger ved at de aktuelle sertifiseringsorganene vil måtte søke til Arbeidstilsynet om å bli utpekt for sertifisering av offshorekran. Opplæringsvirksomhetene som i dag tilbyr sikkerhetsopplæring for offshorekran, vil måtte sertifiseres på nytt for dette arbeidsutstyret – med den administrative virkningen dette gir.

Virkningene anses imidlertid ikke som vesentlige, da opplæringsplanen vil ta utgangspunkt i den opplæringsplan virksomhetene i dag er forpliktet til å følge via bransjestandarden.

Arbeidstilsynet og Petroleurstilsynet

Sertifiseringsorganer som skal sertifisere opplæringsvirksomheter for sikkerhetsopplæring i bruk av offshorekran (G5) etter forskrift om utførelse av arbeid § 10-3, skal utpekes av Arbeidstilsynet etter forskrift om administrative ordninger § 7-1.

Arbeidstilsynet vil etter forslaget utstede nye utpekingsbrev til de sertifiseringsorgan som skal sertifisere opplæringsvirksomheter for å kunne gi sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5).

Nye utpekingsbrev til sertifiseringsorganene vil skje etter søknad fra sertifiseringsorganene som ønsker å sertifisere virksomheter som tilbyr sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5).

Det er ikke kjent at dette gjelder andre mulige sertifiseringsorganer utover dem som Arbeidstilsynet allerede har utpekt med hjemmel i forskrift om administrative ordninger § 8-1.

Dersom andre sertifiseringsorganer enn de som per i dag er utpekt av Arbeidstilsynet, ønsker å sertifisere opplæringsvirksomheter for bruk av offshorekran (G5), må disse søke om å bli utpekt som sertifiseringsorgan i henhold til forskrift om administrative ordninger § 7-1.

I et fremtidig løp kan det ikke utelukkes at nye sertifiseringsorganer søker om å bli utpekt etter forskrift om administrative ordninger § 7-1 for sertifisering av sikkerhetsopplæring for bruk av offshorekran (G5). Det er imidlertid grunn til å tro at omfanget vil være beskjedent da opplæringsbransjen innen offshore er relativt liten og oversiktlig.

Partene i Petroleumstilsynets regelverksforum er omforent om en ny organisering av opplæringsplaner for kran og løft i petroleumsvirksomheten. Dette innebærer tilpasninger i enkelte av arbeidsmiljøforskriftene som Arbeidstilsynet forvalter. De foreslåtte endringene vil medføre en helhetlig harmonisering av sektorregelverket i petroleumsvirksomheten med de generelle arbeidsmiljøforskriftene. For å sikre et høyt faglig nivå, like vilkår og forutsigbarhet for partene, samt et formelt grunnlag for myndighetenes tilsyn og oppfølging, bør systemet for sikkerhetsopplæring fastsettes ved forskrift (tilsvarende som for sammenlignbart arbeid i annen norsk næringsvirksomhet).

Endringene skal bidra til en forenkling av rettstilstanden ved å stille nasjonale krav til sikkerhetsopplæring og opplæring for sakkyndig kontrollører innen kran- og løfteoperasjoner gjennom en harmonisering av regelverket. Endringene er ønsket av, og foreslås på bakgrunn av et omforent, partssammensatt samarbeidsforum.

Samarbeidsrådet har konkludert med at det vil være hensiktsmessig å samordne organiseringen av sikkerhetsopplæring i petroleumsvirksomheten med gjeldende krav på dette området for annen norsk industrivirksomhet.

Forholdet til EØS-rettslige forpliktelser

Særskilte krav til kompetanse og/eller kvalifikasjoner vil potensielt kunne utgjøre et inngrep i etableringsretten og retten til fri flyt av varer og tjenester.

Ved å oppheve unntakene for forskrift om administrative ordninger § 9-1 og 9-2, sikres det at arbeidstakere fra EFTA- og EØS-området har samme etableringsfrihet i Norge for å drive petroleumsvirksomhet som annen virksomhet.

8. Forutsetninger for en vellykket gjennomføring

Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet må revidere gjeldende samarbeidsavtale for å stadfeste hva Petroleumstilsynet skal bistå med i tråd med det som fremgår av dette høringsbrevet. Basert på ressursituasjonen i Arbeidstilsynet, er det behov for at Petroleumstilsynets bistand konkretiseres for at hensikten med forslaget skal innfris.

9. Evaluering

Det tas sikte på å evaluere tiltaket etter en periode på to år. Petroleumstilsynet er ansvarlig for å påse at evaluering blir gjennomført.